

A szeretet.

Osztályozom a szeretetet *született és szerzett érzések szerint*. Van született, szerzett, vagyis: *kötött és szabad szeretet*. Született, kötött, öröklött szeretetnek nevezem azt, mely a szülők, gyermekek, testvérek, rokonok iránt jelentkezik anélkül, hogy valami külső hatás vagy indító rugó kialakulására befolyással lenne. Ez a szeretet annyira kötött, hogy determinálnak mondható.

Szerzett érzések után alakul ki az a szeretet, mely az embert emberhez köti. Hitvest a hitveshez a családi, felebarátot felebaráthoz a társadalmi, hitrokont hitrokonhoz az egyházi életben.

Az első, a velünk született szeretet oly önként jelentkező, ennek írott parancsai nincsenek. Lehetetlen olyan embert találni, ki szülőit ne szeretné — vagy ne szerette volna. Ritka a testvérharc, bár erre is van példa. — A Kain dorong eltörhetne már s nem kellene a nagyobb testvérnek a kisebbre támadni azért, mert „tarkább a ruhája”. — Egy bizonyos, hogy a gyermekek iránti szeretet nagyobb, mint a szülők iránti. — Gyermekek iránti szeretetünkben rójuk le a szülők iránti hálánkat. — Ez a szeretet folyton továbbmenő, megállása nincs, innen van, hogy — példával élve — a nagyapák több figyelemmel veszik körül az

unokákat, mint gyermekeiket, még nagyobb szeretettel a dédunokákat.

A velünk született szeretet ez érzése el nem halványul, sőt mindig fénylőbb, erősebb.

Ezek után jelentkeznek a szeretetnek ama jelei, melyek mind egy pontban csoportosulnak: Isten királyi széke körül. — A mennyeknek országa fölöttünk lebeg, angyalokkal népesítjük be azt, kik ajándékot hoznak a jó gyermekek számára. Apát, anyát, testvért, a játékszereket, a virágot, a lepkét mind Istennek köszönhetjük s ennyi jószág érzetére, megszületik bennünk *az Isten iránti szeretet, szerzett érzések* elnyerése után. Még nem látjuk tisztán, hatalmát alig ismerjük, de van már akihez imádkozzunk.

Az apa, anya, testvér arcvonásain kívül alig ismer kezdetben mást a gyermek. — Szereti a mosolygós arcokat, visszamosolyogja; szereti, ki ajándékot hoz s emlékezetébe zárja. Így szerzett érzések után kezdjük megismertetni velük a felebarát iránti vonzalom áldásos voltát s megpróbáljuk betanítani a nagy parancsolatot: „*Szeresd felebarátodat úgy mint önmagad*“

És egy szép tavaszon, rózsáligetben, balzsamos levegőben, üde reggelen kinyílik az álmok virága, a szív hangosan dobog a fészek rakás ideje ez. — Egy kedves arc, egy meleg szó, egy megértő lélek hozza mindezt magával. Honnan jön, hol találkozunk, miért kerültünk össze, megmagyarázni alig lehet, de egy meleg érzés költözött szivünkbe s érezzük, hogy ez boldoggá tehet.

Az ideal alakját hasztalan próbáljuk leírni. Oly változatos formában jelentkezik, hogy lefesteni nem lehet. — Ugy gondoljuk képzeletben, hogy egy hatalmas termet, egy férfi szépség az ideal s ugyanezt márvány-

szobornak tartják mások oly hideg és üres a szó ajkán. Hosszú, szőke hajjal bájosollyal képzeljük el a másikat s a lelke megfagyaszt. Egyik szívet egy ének, egy dal, egy hang rezetgeti meg; egyik lélek a jóságra, másik az igazság szeretetre, majd a lovagiasságra, udvariasságra hajlik meg s így a fiatal korban minden szívnek más az idealja. — Boldog az ki az önmagában felállított ideal külső alakját feltalálja s hűséget esküszik egymásnak két rokon lélek.

Az ideal, *szerezett érzések* szülte szeretet hatására jelentkezik.

A két szeretet közül melyik az erősebb és marandóbb, afölött nem vitázhatunk. Az utóbbi, mert szerzett, el is oszolhat, de ezt engednünk nem szabad. Különösen akkor nem ha családi életet akarjuk ez érzésekre felépíteni. Ha nem bizunk eléggé ez érzésekben, nem bizunk önmagunkban, tegyünk akkor esküt, hogy ez eskütétel által nyerjen pecsétet mások előtt, magunk előtt pedig legyen egy szent fogadalom, hogy akinek életemet odaigértem, a szívemet, a lelkemet, azt elhagyni sohasem fogom.

Szülői, gyermeki szeretet esküt sohasem követel, a hitvesi szeretetet Isten szent színe előtt azzal a fogadalommal próbáljuk erősebbé tenni, hogy megesküszünk egymás boldogítására.

És ez esküt meg is kell tartanunk.

Mi könnyíti ez eskü megtartását? A házasfeleknek egymáshoz való bizalma s a szeretet növelése.

Ezt a szeretetet csak úgy tudjuk izmosítani, ha a férj és feleség közötti édes viszonyt nem engedjük, hogy megzavarja semmi sem.

Erre esküdjetek.

Az ígélet földje.

Idézem a Korán versét: „Tiétek lesz az ígélet kertje, melyet örökké friss vizek tesznek harmatossá s melyet örökké zöld fák árnyékolnak be. — Angyalok látogatnak meg, angyalok járnak minden ajtón át.” —

Tiétek lesz az ígélet földje, hol a szív érzéseinek hurja madárdalra rezdül s a lélek hárfáján Istent dicsérő hymnusok búgnak.

Tiétek lesz az ígélet földje. Jön is már mint mosolygó remény, mint biztató kecsegtetés. Láthatatlan kéz nyitja fel ajtaját, harmatos pázsitszőnyegbe süpped lábatok, látni fogjátok a vizektől szegélyezett édeni kertet. Képzeletvilágotok kertje ez, melyben minden felétek mosolyog. Látni fogjátok az örökzöld fák koronáit, melyeknek árnyéka oly édesen integet s melynek kövérjében búja fü között pihentek. Ilyenkor akaratlanul is ég felé fordul szemetek tekintete.

Tiétek lesz az ígélet földje, *az életigézet valósága.*

Az ígélet valósága a szív érzés világán át a gondolatban költészette lesz s ti szépnek fogtok látni mindent magatok körül.

Ugy-e így képzelitek a házasságot, így rajzolta, festette le minden gondolat, mely a képzelet szekerén a jövőbe szállt. Nem akarjátok elhinni, hogy ez máskép is lehet.

Nem akarjátok elhinni, hogy a varázs, az ígéret elszállhat, az ígéret kertjének vize kiapadhat, a fa koronája elsárgulhat, Elhal majd az ének, a szívnek zenéje s a lélek hárfája durva kezeiktől összetörve hever a lélek mélyén szótlánul, némán. — Nem akarjátok elhinni, hogy a ragyogó napot felhő boríthatja el, a mosolygó kék ég eltűnhetik s széltől üzött fodros felhők szélén villámok cikázhatnak, hatalmas dörgés félemlíthet minden teremtményt. Nem akarjátok elhinni, hogy egy perc alatt semmivé lehet az ember reménykertjének minden vágyvirága s helyében nem marad egyéb, mint egy virharverte kert fájdalmas képe. — Nem akarjátok elhinni, hogy a teli hold elfogyhat s hogy a csillagok hazudhatnak. — Nem hiszitek, hogy az élet nemcsak költészet, hanem próza, rideg próza, tele tragédiákkal, sötét drámával.

Sem az ígéret földjének örök mosolya, sem az élet szomorúság ily sötét tragédiája nem állhat meg. Van mi összehozza ezt a kettőt, mi komolyságot ad a vig éneknek s mi nem enged elcsüggedni az életviharban.

Az arany a föld gyomrában apró vékony erecskék alakjában húzódik s a bányász verejtékes homlokokkal kutat utána.

Ez az ér a maga természetes rendetlenségével de szépségével a föld költészete, rejtegetett drága kincse. Olyan, mint az ember fiatal korának szerelme.

Az arany értéket és formát az ékszerész kezében nyer.

A fiatal kornak szabadon szétfolyó szerelme értéket és becset, valódi ékszert, a házasságkötéssel nyer.

Ez a keret, a foglalat, mely nem kalandozik a képzelt ígéretföldjének virágai között, nem sohajtozik csüggedten a szenvedések után, hanem fennmarad a

felszinen mindig egy édes tudattal: *egymásért élni, egymásért dolgozni kell.*

A házasságkötés átalakító hatása hozza meg azt az ígéret földet, melyet a családi élet meleg tüzhelye valósít meg. — Itt a hétköznapi munkája új alakot nyer. Komoly élettervek születnek nem máról-hónapra, hanem egy hosszú életre. — Ezek az élettervek amellet hogy hangulatossá teszik a családi élet napjait, együttes munkával tartják össze a család tagjait, mikor „*angyalok látogatnak meg s angyalok járnak az ajtókon át.*” Átalakul a vallásos érzés s az ünnepek történetéhez.

Mennyire más érzés, ünnepelni a fiatal kor világában s ünnepelni egy kis család meghitt társaságában. — Itt fogjátok igazán megérteni, mit tesz és jelent egy ünnep, mikor kigyulnak a karácsonyfa apró gyertyácskái, mikor a feltámadás ünnepét ülitek, mikor a szentlélek kitöltésére vártok, mikor belső örömmel, könnyes szemekkel mentek az őszi hálaadás nagy ünnepén hála adni annak az Istennek, ki asztalt terít számotokra s ki a hozzá imádkozó gyermekeit el nem hagyja soha.

Kedves keresztény házaspár!

Komoly munka vár reátok, komoly élethivatás. Esküdjetek meg, hogy egymást mindig szeretni fogjátok, akkor könnyű lesz ez a munka, nem lesz sötét élettragédia.

Egyedül a szeretet fogja előtökbe varázsolni az ígéret földjét.

Három könyv

Menjetek, mert vár az élet.
Mivel vár és mit ad?

Tartalmuknál fogva egészen különböző könyveket emlegetek most előttetek. Mind a hármát a bibliából veszem.

Legyen az egyik az „Énekek-éneke“, másik a „Zsoltárok könyve“, harmadik a „Prédikátor borongós írása“.

Ismeritek-e ezeket az írásokat? Bizonyára nem, pedig a ti életetek története van és lesz bennük följegyezve. — Az egyiket már meg is irtátok, fiatal szivetek érzésvilágával : az Énekek-énekét. A másikat olvastátok, a lélek vallásosságával énekeltétek a : Zsoltárok dalát. — A harmadik az még ismeretlen talán.

A két első könyv lelki érzések magyarázója, az ideális élet hárfájának dala, a harmadik a realis élet bús orgonájának mélabus öszhangja, nehéz kétkedések szomorú sohajtása.

S miért emlegetem én most ezeket nektek? Mert ezek együttvéve teszik az életet.

Menjetek mert vár az élet. Mivel vár? Vár —

kezetekben — e három verses könyvvel.

1. Vár az „Énekek-éneké„-vel. mert szereti a dalt hallani azoknak ajkairól, kiknek arcára Ő festegette a pirt a hajnal színeivel. Ő adta a mosolyt a napsugár vidámságával. „*Engedi szőlőiből, ciprusok árnyékából jött az első ének*“, dallamára nyílt fel a szív s boldog volt a szerelmes pár „*csipkebokorból készült mulató helyek alatt.*“ (É. é.1₄₇) Az élet, a kedves, a bohókás élet hívó szavát hallottátok mikor minden olyan szépnek látszott előttetek és suttogó szavával, — mely lágy szellő suttogásával jött — incselkedett veletek: „Sáronnak rózsája vagy, Sáron gyöngyvirágja“, (É 2₁) jöjjetek utánam, „hiszen virágok láttatnak a földön, az éneklésnek ideje eljött, a gerle párok szava hallszik a földön. A fügefa megérlelte első gyümölcsét, virágzó szőlők jó illatot adnak“, (2_{12.13}) jöjjetek utánam.

Ez a dal: a szerelmesek hívó dala, az énekek-éneke, úgy-e mennyire jól ismeritek. Az élet ezzel az énekkel vár, hogy jó kedvvel, egymást szeretve nyissatok be az ajtaján. E dalból erős parancs születik: „tégymint engem mint pecsétet szivedre, mint bélyeget a te karodra, mert erős a szeretet mint a halál, kemény, mint a koporsó (8₆)“

2. A szent eskütétel után, a családi életbe vezet be ez ének, de komolyabb dallá lesz amellet a terített asztal mellett, melyre kenyeret nehéz munkátok helyez. Fölváltja a zsoltárok dala. — Zsoltár, maga a szó oly komoly, mint a templom, mint az orgona, mint a családi élet oltára. — Mély vallásos érzés szólaltatja meg, ezzel vár titeket az élet. — A játszi enyelgés, szerelmi játék után, jöjjön az egyszerű pásztor fiú, Bethlehem erdeje aljáról, vagy Goliáthtal vivott harcának szinteréről; jöjjön királyi palástjában, megtört apa szívé-

nek fájdalmával, csak jöjjön s tanítson meg titeket énekelni a zsoltárok hangján: — „Áldjad én lelkem szüntelen az Urat.“ — A zsoltárok könyve maga az élet. Szépsége, ragyogása, hite, vallása, szeretete, varázsa, csalódása, tévedése, keserősége, büne, áldozata, bünvallása minden együtt: a zsoltárok dala. — Önmagát mutogatja az élet benne, vidám majd sápadt arcát, vig és komor hangját, hű fotografiája minden mozdulatának. Talán azért vár ezzel, hogy jobban és hamarább ismerjétek meg őt. — És ebből a komoly dalból fakad egy komoly prédikáció: a prédikátor könyve.

3. Komor a hangja, fájdalmas a beszéde. Nem azért emlegetem, hogy a nemes érzések e szép ünnepét megzavarjam vele, csak azért, hogy figyelmetek felhívjam erre. — A komoly élet szemléletéből kialakult sötét bírálat ez, mely hiábavalónak, lelki gyötrődésnek tart minden életjelenést. Érezzük, hogy nem így van s e beszéd hatásától szabadulni még sem tudunk. Ha nem vesszük az életjelenései hű bírálatának s ítéletmondása talán lehet hibás, mégis vigyázásra int s én e vigyázás érdekében akarom ezt kezetekbe adni: legyünk készen mindig az életcsalódásokra, hogy a lelket nagy megpróbáltatás sohase érje. — E prédikáció visszatart még akkor is, ha a lélek a remények szárnyán száguld a jövő felé, ha merész élettervek kivívásának szolgálatába tesszük minden erőnket, igen akkor is figyelmeztet: (Pred. 9₁₃) Vigyázzatok: „nem a könnyü embereké a futás, nem az erőseké a viadal, nem a bölcseké a kenyér, nem az okosoké a gazdagság, nem a szépeké a kedvesség, hanem idő szerint és történetből lesznek mind ezek.“

E három könyvvel kezetekben vár az élet és mit ad?

1. Az „Énekek-éneke“ helyébe, az ajkak szerelmi dala után, a fiatal kor érzés világára *erős szeretetet* ad, mely nem áll a korok változásának hatása alatt, nem mulik el az arc rózsáival, nem némul el, ha az ajak már elfeledi a dalt, nem csügged a szomoruság idejében. Mindig erős, mindig hatalmas, mint a pálma, mely a teher alatt nő, izmosul.

Tüzek égnek bennünk, lángok csapnak magasra, melyeknek melege hevít s magával ragad. Nemes aspirációk tüze hevíti a fiatal kor világát, a szerelem parazsa égeti néha diadalmaskodnak felettünk, máskor kineznek, elhamvadnak, új tüzek gyulnak, de egyik sem oly állandó, majdnem egyformán lobogó, mint a szeretet lángja. — Erős és állandó, mert minden egyéb más meleget önmagába szív fel, minden más tüzet önmagába egyesít. — Szerelmetek tüze, heve, melege, ebben fog találkozni, ide olvad be ebbe a komoly tartalmas szeretetbe s akkor lesztek igazán boldogok. — Ezt a tiszta szeretetet adja az élet az „Énekek-éneke“ helyébe. — „Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólanék is, ha szeretet nincs bennem, csak olyan vagyok mint a zengő érc és a pengő cimbalom.

2. A zsoltárok dalából választja ki az élet a komoly vallásos érzés, s ezt adja vissza nektek. — Eddig énekeltek a templomok belsejében, mert mindenki énekelt, mert jól esett hallani saját hangotokat, de nem énekeltek azzal az érzéssel, mivel az apák és anyák, a nagyapák és nagyanyák énekeltek. — Mondtátok a pap után az imát, de nem volt az a különálló gondolat, mely saját érzésekből született kérést tolmácsolta volna Isten előtt.

Hiszen mindenetek volt. Az anya öltözetet, az apa

kenyeret adott, ezt ezután saját munkátok adja. A legszebb imádságot a munka mondatja az emberrel. — Mihelyt kis családok oltára mellett megszületik az első imádság, talán az első falat kenyér után, mit együtt szereztetek ama kis hajlék belsejében mit együtt építettetek, azonnal megtudjátok, hogy mit adott az élet, a zsoltárok dala után: *hitet, mély, őszinte, vallásos érzést.* — Csak arra kérlek, valahányszor érzitek az ima szükséges voltát, jöjjetek mindannyiszor ide Isten hajlékába. Ne feledjétek:

„Ide tér a lélek, amikor elfárad,
Mikor másutt rajta a bú, gond megárad,
Itt nyugtot találhat!“

3. A prédikátor könyve után, hol csalódások állanak lefektetve s a hiábavalóság törvényét magyarázzák, az élet *bizalmat és reménységet ad.*

Mikor hallja az ember fájdalmas kifakadását, csüggedését, nehéz fájdalmát, oda megy hozzá s a fülébe sugja: az élet vigasztalni tud, fájdalmak után reménységet nyújt, vészes felhők fodrain is szivárványt mutat, elcsüggedni sohasem szabad. — Az *élethez való bizalom* soha sem hagyhat el minket, ne hagyjon el titeket sem. — Meghallgatja az élet panaszos beszédeiteket, a prédikátor prédikációját, de azután szemrehányást is tehet: hová lett a dalos ajak éneke, mellyel vártalak titeket; hová lett a zsoltárok dala, melyre tanítottalak? Ez lett volna minden hiába való? Hová lett a gyermekkor tündéerkertjének annyi kinyílt rózsája; a mesék képzeletcsigázó ereje, mely annyi vágyat s reménységet oltott bele a jövő kertjébe; hová lett az az erős fogadalom mellyel ígértétek, hogy soha hatalma a csüggedésnek rajtatok nem lesz? Elfeleltétek, hogy Isten csak „kissé teremtett kisebbekké az angyaloknál“

s így az ő gondja folyton rajtatok, gondviseléseszüntelen felettetek lebeg? Nem tudjátok-e vagy feledtétek volna: „Akik az Istenbe biznak soha meg nem csalatkoznak.“?

Ujult erővel előre, én új reményt adok, csak el ne veszítsétek az *életbizalmat*.

.

MenjeteK már, vár az élet.

Mivel vár, mit ad tudjátok.

Ezen a hosszú úton, legyetek mindig boldogok.

„Az Urnak dolgai.“

És. 5₁₂. „Kinek lakodalmában hegedü, lant és bor vagyon mit ér, ha az Urnak dolgait nem tekinti meg.“ —

Igy volt ez mindig. — Nagyapák beszélnek róla fáradt mosollyal ajkaikon. — Az élet legszebb szaka ez. A tavasznak egy darabja s nyárnak egy hangos kacagása. — Mindig nyílt a szívnek virága. És a szív virágát reszkető menyasszonyi kéz ráhimezte a jegyken-dő selymére, bevéste a jegygyűrű aranyába — s mennyire jól esett mindig visszaemlékezni arra a jele-netre, mikor eskü formába nyert pecsétet az egymás iránti tiszta vonzalom. — Az eskütétel után a lelkekhez simult a hegedü lágy muzsikája, a lant pengetése, bor és zene mellett nyitották be a jövő ajtaját.

Igy van most is, így lesz ezután is. Szerelem, dal, ének van a ti esküvőtökben is, de amíg hallgatjuk ezeket, meg kell halljuk az öreg, a helyes tapasztalat intel-mét is mely mindig Istenhez vezet, akár profétai ajkak-ról jöjjön, akár nagyapák mondják ezt nekünk: „kik-nek lakodalmokban vagyon hegedü, lant, dob, sip és bor, mit ér, ha az urnak dolgát pedig nem tekintik meg és az Ő kezeinek cselekedeteit nem gondolják meg.“

A proféta e kijelentésének hangoztatása gazdag

emlék a jövőre. — Ez legyen tanításul, szolgáljon tanácsul esküvőtök alkalmával.

Az öröm és boldogság symboluma: a hegedű, a lant. — Ezeknek éneke, az öröm dala. Kitörő ereje táncra csábit, elhaló halk éjeli zenéje az álmok édes világába ringat.

E lágy szerelmi dal zsong szivetekben, halkan pianul, sordinot tett reá a meghatottság, e templomi áhitat.

Ez elfojtott ének accordja átömlik a lélekre, hol sokáig zsong, míg zsoltárrá nem lesz. — Ez átalakult ének adja a házas élet boldogságát. Mert mit sem ér a lant, hegedű ha

a) *Isten dolgát nem tekintitek meg.*

Azt a munkáját, mely mint kijelentés áll előttünk a világ szemléletében. — Istennek munkája az, mellyel ívelte felettünk az eget, tarkította a földet. Amellyel zöldíti a tavaszt s balzsamos levegőjében lepkéket röpit; a nyár forróságában kalászt érlel; az ősz világában az elmulás színeit festegeti a fák koronájára s lesepri a virágok fonnyadt szirmait. — Az Ő „dolga“ mutogatni minden hajnalon a nap vérpiros arcát, föl emelni delelőjére, majd lehullatni az ég pereméről s utolsó sugarát beleveszteni az est szürkületébe s álmodot varázsolni az éjfélel órák költészetéül. — Az Ő „dolga“ felhőt fodrozni, irányuk vonalát szélel kormányozni, langy esőt hullatni, záporrá erősíteni, hangot adni a felhőnek, tüzsikrát kovácsolni s az ő dolga szivárvány után az eget széppé kékiteni.

Az ő dolga a holdat növelni és apasztani, csillagoknak fényét rezgővé tenni, az éj sötét leplét a földre borítani. — Ő emel hegyeket, simít térségeket, indít forrásokat, irányít folyamokat, dagályt s apályt ad a

tengereknek. — Nála a hatalmas teremtő erő, mellyel életre hív s mellyel fenntart és igazgat mindeneket. — Isten dolga szent, tökéletes, bele nem szólhatunk, de kötelességünk figyelni reá, meglátni s észrevenni magunk körül minden jelentkezésében, csak akkor tudjuk megérteni az isteni hatalom és erő megnyilvánulását. — Az az ének, melyet mi dalolunk, a hegedű, lant rezgése, melyet mi erőszakolunk ki mind elnémulnak a természet összhangozó éneke mellett, mely körülöttünk zsong s melyet megfigyelünk kötelességünk.

Gyakran fogjátok hallani vagy hallottátok ezt a kitételt is: életünkben jelentkező örömök és fájdalmak, megpróbáltatások és szenvedések is Istennek dolgai, melyekbe bele nem szólhatunk. — Igen, de ez nem jelenti, hogy az ember eszköz az isteni tervek keresztül vitelében, nem jelenti az előre való elrendelés szigorú törvényét, de jelent megpróbáltatást azokkal az adományokkal szemben, melyet Istennek köszönhetünk. — Az apának joga van mindig számon kérni gyermekétől mennyire hű sáfára a reábizottaknak, ezt teszi a mi szerető édes Atyánk is. — Felfuvalkodni az örömökben, elcsüggedni a szenvedésekben soha sem szabad, velünk van egy nagy hatalom: az akarat erő, — mely mindenben urrá lehet. — Megadni magunkat a fájdalmaknak, elcsüggedni a megpróbáltatásokban nem szabad azzal a megjegyzéssel: „az Úr így akarta,“ hanem Istenbe vetett erős hittel kell küzdeni mindig nagyobb erővel, hogy majd füleinkbe csendüljön az égi biztatás: „jól vagyon, jó és hív szolgám, a kevésben hű voltál, többre bizlak ezután.“

b.) *A hegedű, a lant mellett gondoljátok el az Ő kezeinek cselekedeteit.*

Az isteni munka *bevégzettséget* nem ismer. — Folytonos, állandó mint a nap feljövése és nyugvása, — mint a teremtés. Folytonos mint a születés és elmulás s a mi e kettő között van az ő kezének cselekedete az.

És mi van e két pont: a születés és halál között. — Egy ember története. Minden ember története és e történetben Isten kezének cselekedeteire kell figyelnünk. — A gyermekkor bája, a fiatal kor ábrándja, a férfi munkája, az öreg imája Isten kezének intelme.

A gyermek meséje, az ifjú szerelme, a férfi zsol-tára az Ő akaratából van.

Értsétek meg, az Ő tudta nélkül semmisen történhetik, fejünk hajszálait számon tartja, a gondolatot mielőtt születne ismeri.

Kedvesen veszi a fiatal kor szépségeiből kiáradó éneket, hegedű, lant pengését, de elvárja azután a komoly imát, melynek hiányában boldogok ti nem lesztek soha,

Egy hosszú élet intelmekép álljon előttek a proféta figyelmeztetése: Isten dolgát figyeljétek, gondolatok az Ő kezének cselekedeteire. — Az Ő keze munkájára ismertek majd, mikor asztalt fogtok teríteni a benépesült család számára, mikor a mindennapi kenyér megszerzésének küzdelmeiben állotok.

Istenről soha meg ne feledkezzetek s azt se feledjétek, hogy a fiatal kor zenéje, hegedű, lant pengése mind elmaradnak, csak egy marad meg: a munka, mellyel Isten akaratát cselekszitek.

Amikor egymásnak örök hűséget esküsztek, esküdjétek arra is, hogy mindenben Isten akaratát teszitek.

A szeretet fészke.

Ezt a földet a szeretet fészkének nézte ki az Isten. — Itt akarta megvalósítani a szépséget. — Egyenes fénysugarakkal szőtte át a bolygók közti távolságot s e fénysugár volt az a hid, melyen a víz párája fölszállt, hogy azután nehéz esőcseppekben hulljon alá a földre. — Hatalmas testeket örült sebességbe hozott, forgásukkal önmagukat borították árnyékba, majd a körforgás sebessége miatt elszakadt testrészek tovaröpítésével zavarta meg a rendet. — Volt fény, világosság, árny és homály, rend, szabályszerűség, csak szeretet nem volt, mely mindezt megértse s mely e rendben, szépségben fölismerje a nagy Alkotót, a hatalmas Istent. — Ezt a szeretetet akarta megteremteni s ennek akart fészket rakni. — S a szeretet fészkéül miért nem választotta a napot, hol örök a fény s a világosság? Miért nem a holdat hol állandó a szelidség, a jóság; miért nem a csillagokat, ez incselkedő szemeket, miért e földet hol annyi a vihar, a mennydörgés, a villám. — Miért akarta iderakni a szeretet fészket, hol a nappal világosságát az éj sötétje homályosítja el, hol erdőrengeteg zugása zavarja a csendet, hol megáradt folyók pusztítják a parti virágokat, hol tenger morajlik, sziklák morzsolódnak a völgybe s a térségek hegyekké

emelkednek? Hiszen itt nincs egy percnyi csend, egy pillanatnyi nyugalom. — Vagy azért akarta így, hogy a szeretet tudjon dacolni minden vésszel, viharral s tudjon szembe mosolyogni éjfélben nyílt virágokkal — a hajnal jöttén, — s ez által tegye erőssé, olyan edzetté, melyet megsemmisíteni soha ne lehessen? — Öröket állított e szeretet mellé azzal a meghagyással, hogy önmagukban tovább fejlesszék s érzéseit dalba öntsék. — *Igy kellene éljen ez bennünk, vajjon így él-e?*

Egyszer úgy láttuk, hogy egészséges gyermekként erőből duzzad, aztán fogyott, sorvadott. Megijedtünk magunktól, csakugyan el vesz a szeretet? Szép, csipkés, pazarvirágú ruhát varrtunk reá, körülvettük a frázisok minden girlandjával, úgy nézett ki mint egy pogány istennő oltára, de nem volt benne semmi melegség pedig erre vártunk. — Hiányzott az *őszinteség*. — Ha kerestük a szeretet fészket, ha hideg orcával néztünk szembe, megnyugtatósunkra ismételtgettük a költő párbeszédjét (R, T.):

— „Miért lobbant el a lámpa?

— Vihar ellen köpenyemmel védtem, azért aludt el a lámpa.

— Miért hervadt el a virág?

— Aggodó szerelemmel keblemre szorítottam, ezért hervadt el a virág.

— Miért száradt ki a folyó?

— Gát közé tereltem, hogy járomba hajtsam, azért száradt ki a folyó.

— Miért pattant el a hárfa hurja?

— Mert tulfeszitettem.“

— Miért halt ki a szeretet?

— Mert tulhevitettem.

Önmagában pedig ez el nem ég. Nem a tulfütéstől lesz ájulttá, hanem a meleg hiányában, ha nem bírom az őszinteséget, melytől éled. Sokszor úgy képzeljük, mint egy magasan szárnyaló sast, mely felülről keresi a helyet, hová fészket rakja de leszállani nem mer. Máskor, mint egy szelid léggör úgy lebeg felettünk s nem tudunk fölemelkedni a szeretet helyének magaslatára, hogy szívünkbe zárjuk. — Oh a szeretet elhülésének oka mindig az ember volt, ki örökös szellemként volt mellé állítva.

Az emberiség fölött lebegő szeretetnek fészket az emberi szívben a Krisztus talált. Ő adta értésünkre, ne máshol keressük azt csak saját bensőnkben. — Itt rakjunk fészket, de ne a gyűlölet s harag töviseiből, hanem a megértés, embermegbecsülés puha pelyheiből.

Azóta mi folyton rakjuk ezt a fészket, folyton keressük a puha pelyheket s még most sem egész tökéletes, még mindig messze vagyunk attól a szeretettől, amellyel Jézus birt, mi az Ő sajátja volt. — De meg kell találjátok ti is, kik a családi élet boldogságára vágytok.

Vissza felelitek úgy-e, *hiszen mi szeretjük egymást.*

Kétkedve senki sem néz reátok. — A tiszta, őszinte szeretetet azonban nem lehet s nem szabad két szív voalmának korlátai közé szorítani, ez általános kell legyen annyira, hogy megérthessük aztán a Krisztus meghagyását: „szeresd felebarátodat, úgy mint önmagadat.“ — Én a szeretetnek ezt az alakját akarom megismertetni veletek s erre hívni fel figyelmeteket.

A szerelem puha pelyheiből rakjátok a családi élet fészket, azt hiszitek egész világotok ez a kis világ, mely két kis szoba belsejébe zárul. — De halljátok-e,

hogy künn az élet zsibong. — Az erdő zuga hallszik, a vihar ide is eljut, a kiáradt folyó az ablakig emelkedik? Nem látjátok az ablakon át, hogy künn koldusok állanak, nyomorultak nyöszörögnek, fényes fogatok robognak el? Nem tudjátok-e hogy ez az élet maga? Nem érzitek-e hogy a családi élet fészkeből ki kell jönnötök, ki a munkásság mezejére, ki az emberek közé, kik közül egyik mosolyogva fogad, másik alamizsnára nyújtja kezét, egyik szembe kacsog, másik megostoroz?

És nektek itt kell élnetek ebben a zsibongásban, lármában, vad hajszában, itt e szegények, e koldusok között, itt a gazdagok, előkelők mellett és itt keresnetek kell a szeretet összetartó láncszemeit.

Ez a nagy feladat, ez a nagy erkölcsi élethivatás. — Itt lehet, hogy ellenetek támad a rosszindulat, kettészakítani akar az irigység, itt konkolyt hint a gonosz szolga a tiszta buza közé s nektek erősen kell állanotok, hogy nádszálként el ne hajoljatok. — Ezt pedig másképp el nem éritek csak úgy, ha egymást szeretitek.

S azután általánossá kell tennetek ezt a szeretetet, hogy ennek világa egy büvkör legyen, melynek belsejében nyugodt lélekkel ültök azzal az erős hittel, hogy a szeretetben megingatni titeket sohasem lehet. Ekkor lesz családi éltetek valóban a szeretet fészke. Akkor nem fog sasként magasan szárnyalni, nem lebeg bárány felhőként fölöttetek, hanem itt lesz mindig szivetek körében s sutogó szavát mindig halljátok. — Ez a szeretet nem fogja elkergetni az ablak előtt siránkozó koldust, nem kergeti el a nyomorultat, nem szalad hintók, üres ábránd képek után, hanem megelégszik azzal a kis körrel ahol él s hol boldogsága oltárát fölépítette.

Ez a szeretet nem engedi a lelket belevegyülni olyan imába, mely lehetetlen dolgok teljesítését kéri az Istentől; nem engedi fel-fuvalkodottá tenni a szívet érzéseiben; eldobja a dölyföt, kiássa a harag, ellenszenv gyomri csiráit s a gondolatot megállítja realismusában ez ideális intellemmel: legszebb élet, haladni az aranyközép uton nyílt homlokkal, bátor szemekkel, az ajkakon egyenes szóval, kézben az igazság mérlegével.

Ne feledjétek, legnagyobb eskü: *a szívnek a szeretet által egymásba fonódó ereje.*

Mielőtt e helyről eltávoznátok oda, hol a családi élet meleg fészke vár — esküdjétek meg szívetek szeretetére, hogy egymást el nem hagyjátok soha.

